

4. Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань завершення 2021/2022 навчального року: наказ МОН України від 01.04.2022 № 274. URL: <http://surl.li/cdhfr> (дата звернення: 26.07.2022)

5. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://bit.ly/38kL6y3> (дата звернення: 24.07.2022)

6. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <http://surl.li/mfrk> (дата звернення: 25.07.2022)

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-229-6-12>

THE PROBLEM OF STATUS OF THE CITY OF SEVASTOPOL AFTER THE DEOCCUPATION

ПРОБЛЕМА СТАТУСУ МІСТА СЕВАСТОПОЛЯ ПІСЛЯ ДЕОКУПАЦІЇ

Trubchaninov K. S.

*Student of Mastership Program «Law»
Faculty of Law Sciences
National University
of Kyiv-Mohyla Academy
Kyiv, Ukraine*

Трубчанинов К. С.

*студент магістратури факультету
правничих наук
Національного університету
«Києво-Могилянська академія»
м. Київ, Україна*

Одним з очікуваних результатів реалізації Стратегії деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя Президент України визначив зміцнення національної стійкості України [7]. Задля досягнення цієї мети Україна *inter alia* впроваджує реформи у сфері децентралізації та розробляє заходи з відновлення роботи органів місцевого самоврядування на території м. Севастополя після звільнення тимчасово окупованої території та відновлення на цій території конституційного ладу України. У зв'язку з цим виникає потреба у дослідженні проблем, пов'язаних із наявністю у м. Севастополя спеціального статусу.

Спеціальний статус м. Севастополя на конституційному рівні було закріплено ще до здобуття незалежності України. Так, частиною другою статті 77 Конституції УРСР 1978 року встановлювалося, що містами республіканського підпорядкування в Українській РСР є Київ і Севастополь [2]. Водночас експерти Центру дослідження безпекового середовища «Прометей» стверджують, що статус Севастополя як міста республіканського підпорядкування у радянські часи не означав, що

Севастополь був відокремленою від решти Криму адміністративно-територіальною одиницею, а лише передбачав фінансування м. Севастополя з державного, а не місцевого, бюджету, а отже, залишався частиною Кримської області, Кримської АРСР або Автономної Республіки Крим аж до 1995 року [9, с. 36].

17 березня 1995 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про Автономну Республіку Крим» [3]. Частина друга статті 5 цього Закону передбачає, що місто Севастополь є адміністративно-територіальною одиницею загальнодержавного підпорядкування і не входить до складу Автономної Республіки Крим. Статус міста Севастополя визначається законами України. Згодом, цей підхід було розвинуто у Конституції України.

Згідно з частиною третьою статті 133 Конституції України міста Київ та Севастополь мають спеціальний статус, який визначається законами України. Відповідно до частини другої статті 118 і частини другої статті 140 Основного Закону особливості здійснення виконавчої влади, місцевого самоврядування в містах Києві та Севастополі визначаються окремими законами України [1].

Але якщо спеціальний статус Києва було визначено Законом України «Про столицю України – місто-герой Київ» [4], то у випадку Севастополя відповідний закон, незважаючи на декілька спроб, так і не було прийнято. Також частиною другою статті 24 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» встановлено, що правовий статус місцевого самоврядування в містах Києві та Севастополі, а також в Автономній Республіці Крим визначається Конституцією України та цим Законом з особливостями, передбаченими законами про міста Київ і Севастополь [5].

У результаті виконавчу владу у місті на підставі пункту 10 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України [1] до окупації продовжувала здійснювати Севастопольська міська державна адміністрація, а місцеве самоврядування у місті *de facto* не функціонувало, оскільки місто Севастополь не мало міського голови, а міська рада – виконавчого органу.

Оскільки надання закріплення м. Севастополю спеціального статусу і його закріплення на конституційному рівні обумовлювалося передусім перебуванням на території міста військових підрозділів держави-агресора, то цілком очевидно, що після деокупації Севастополя потреба у збереженні спеціального статусу відпаде. Водночас у проєкті тексту змін до Конституції України в частині децентралізації влади [10, с. 8], що швидше за все ляже в основу конституційних змін у майбутньому, у питанні статусу Севастополя пропонується зберегти *status quo*.

Вважаємо такий підхід хибним з наступних міркувань. У 2020 році в Україні було проведено реформу адміністративно-територіального устрою, в результаті якої кількість територіальних громад і районів значно зменшилася. Новоутворені адміністративно-територіальні одиниці за своїми параметрами відповідають європейським стандартам NUTS [11] (англ. *Nomenclature of territorial units for statistics* – прим. Автора). Так, лише 36 із 136 районів мають чисельність населення менше 150 тис. осіб, тоді як усі інші райони відповідають стандарту NUTS 3, до якого відносяться адміністративно-територіальні одиниці із чисельністю населення від 150 тис. осіб до 800 тис. осіб. У свою чергу області і місто Київ підпадають під стандарти NUTS 2 або NUTS 1 (з чисельністю населення від 800 тис. осіб до 3 000 тис. осіб або від 3 000 тис. осіб до 7 000 тис. осіб відповідно). Севастополь – єдина адміністративно-територіальна одиниця регіонального рівня, яка підпадає під параметри стандарту NUTS 3 (чисельність населення складає 342,6 тис. осіб) [8, с. 5]. До реформи децентралізації Севастополь як адміністративно-територіальна одиниця мав більше схожого із районом, аніж із містом зі спеціальним статусом, яким він *de jure* мав би бути. Окрім відсутності у Севастопольської міської ради виконавчих органів, на це вказували площа її території (1079 км²) і кількість підпорядкованих населених пунктів (32) [9, с. 32].

17 липня 2020 року постановою Верховної Ради України «Про утворення та ліквідацію районів» [6] підпорядковані Севастопольській міській раді території, окрім самого м. Севастополя, було передано до Бахчисарайського району Автономної Республіки Крим. Таким чином, попри наявність у Севастополя відмінного від інших адміністративно-територіальних одиниць конституційно-правового статусу як до, так і після 2020 року Севастополь мало відрізняється за своїми показниками від районів або територіальних громад.

Отже, вартою розгляду видається пропозиція щодо вилучення із Конституції України в майбутньому положень про спеціальний статус та особливості здійснення виконавчої влади, місцевого самоврядування у м. Севастополі та приєднання міста у якості територіальної громади до Бахчисарайського району Автономної Республіки Крим.

Література:

1. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text> (дата звернення: 21.07.2022).

2. Конституція (Основний Закон) України : Закон від 20.04.1978 р. № 888-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/888-09/ed19780420#Text> (дата звернення: 21.07.2022).

3. Про Автономну Республіку Крим : Закон України від 17.03.1995 р. № 95/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/95/95вр#Text> (дата звернення: 21.07.2022).

4. Про столицю України – місто-герой Київ : Закон України від 15.01.1999 р. № 401-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/401-14#Text> (дата звернення: 21.07.2022).

5. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97вр#Text> (дата звернення: 21.07.2022).

6. Про утворення та ліквідацію районів : постанова Верховної Ради України від 17.07.2020 р. № 807-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text> (дата звернення: 21.07.2022).

7. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 березня 2021 року «Про Стратегію деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя» : указ Президента України від 24.03.2021 р. № 117/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1172021-37533> (дата звернення: 21.07.2022).

8. Атлас адміністративно-територіального устрою України / [за заг. ред. Остапенка П.] / 2-е вид., доп.; Проект «Підтримка належного врядування в місцевих громадах як складової реформи децентралізації» Координатора проєктів ОБСЄ в Україні, Міністерство розвитку громад та територій України, Товариство дослідників України. Київ, 2021. 441 с.

9. Крим за завісою. Путівник зоною окупації / [за заг. ред. А. Майорової]. Київ : [Центр дослідження безпекового середовища «Прометей»], 2019. 156 с.

10. Фінальний звіт за результатами інклюзивних позапарламентських публічних консультацій «Зміни до Конституції України у частині децентралізації через консенсус» : Проект тексту змін до Конституції України в частині децентралізації влади / Офіс Президента України; Комітет Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування; Міністерство розвитку громад та територій України; Intellectum arti; гол. ред. та упоряд. А. Драженко. [Б. м., б. в.], [29.11.2021]. 20 с.

11. Regulation (EC) No 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 May 2003 on the establishment of a common classification of territorial units for statistics (NUTS). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32003R1059&qid=1643924604736> (дата звернення: 21.07.2022).